

บทที่ 3

วิวัฒนาการของกรุงเทพมหานครและการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

วิวัฒนาการของกรุงเทพมหานคร

ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้จัดรูปการปกครองจากนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและเทศบาลนครหลวง มาเป็นกรุงเทพมหานคร โดยรวมกิจการของนครหลวงกรุงเทพธนบุรี องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เทศบาลนครหลวง และสุขาภิบาลในเขตนครหลวงมาเป็น "กรุงเทพมหานคร" และได้จัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครใหม่เป็น ลักษณะผสมระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น แต่ให้มีฐานะเป็นจังหวัด มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการการเมือง แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบ

ต่อมาได้เกิดความไม่สงบ ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ประกาศขึ้นใช้ โดยมีมาตรา 16 บัญญัติ ว่าการปกครองท้องถิ่นทุกระดับ รวมทั้งนครหลวงให้มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ในปีพ.ศ.2518ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ขึ้นในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2518 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และตามพระราชระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 มาตรา 6 ได้บัญญัติให้กรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขตและแขวงสำหรับพื้นที่เขต คือ อำเภอเดิม ส่วนพื้นที่แขวง คือ ตำบลเดิมและพระราชบัญญัติ ฉบับ ดังกล่าวกำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมืองมีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวงมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้ง และเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงานอยู่ในตำแหน่ง ตามวาระคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งซึ่งกรุงเทพมหานครได้จัดให้มีการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและ

สมาชิกสภากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2518 โดยนายธรรมบุญ เทียนเงิน ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

แต่การเลือกตั้งครั้งนั้น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะมิได้อยู่ในตำแหน่งจนครบวาระ 4 ปีทั้งนี้เพราะ ได้เกิดการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จนไม่สามารถที่จะประสานกันได้จึงทำให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานครต้องพ้นจากตำแหน่ง โดยคำสั่งของนายกรัฐมนตรีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2520

ด้วยเหตุตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงทำให้กรุงเทพมหานครเข้ายุคแห่งการมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากการแต่งตั้งอีกครั้งหนึ่งและเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2528 สภาผู้แทนราษฎร ก็ได้ลงมติรับหลักการเป็นเอกฉันท์ให้ความเห็นชอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสมาชิกสภาเขต ภายใน 30 วัน ซึ่งวันเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครกำหนดในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 สำหรับสมาชิกสภาเขต ให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 ซึ่งนับเป็น ครั้งแรกที่กฎหมายกำหนดให้มีสมาชิกสภาเขต

กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวงมีสภาพเป็นองค์กรนิติบุคคล มีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเอง มีอำนาจหน้าที่เฉพาะด้านท้องถิ่นและมีการเลือกตั้งผู้บริหารและสภา ในการเลือกตั้งผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และจะมีการเลือกตั้งใหม่ทุกรอบ 4 ปี (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2528: 4)

ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต หากผู้ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งครบ 4 ปี ก็จะสามารถทำงานตามนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง และจะก่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก ในกรณีที่ประชาชนมีปัญหา หรือความทุกข์ร้อนอันเกิดจากการบริหาร หรือการกระทำอันรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็สามารถเรียกร้อง หรือร้องเรียนผู้บริหารได้ง่าย สำหรับกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่อาจสนองตอบความต้องการของประชาชนในทางที่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ก็สามารถถอดถอนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกได้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นอกจากนั้น สภากรุงเทพมหานครจะเป็นผู้งดงดอำนาจ

ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหากสภากรุงเทพมหานคร เห็นว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ไม่มีความสามารถ หรือไม่เหมาะสม ก็สามารถรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ หาก กระทรวงมหาดไทยเห็นชอบ ก็จะเสนอคณะรัฐมนตรีให้ถอดถอนได้ สำหรับสภาเขต มีหน้าที่ให้ คำปรึกษาเขต ตั้งคณะกรรมการเข้าไปสอบสวน ดูแลปรับปรุงงานของเขตได้ ซึ่งสมาชิกสภาเขต นั้น เป็นผู้มาจากประชาชนที่อยู่ในเขตนั่น ๆ จึงสามารถรู้ปัญหาในเขตของตนได้ดี

การบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขต แขนงที่จะแบ่งออกเป็นอำเภอ เหมือนกับจังหวัดอื่น ๆ และเขตแบ่งออกเป็นแขวงแทนที่จะเป็นตำบล (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539 : 219 -220)

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตท้องที่ของกรุงเทพมหานคร ต้องทำโดยพระราชบัญญัติ การตั้ง ยุบ หรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตต้องทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา การตั้ง ยุบ หรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่แขวงต้องทำโดยประกาศของกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

แต่ละเขตมีสำนักงานเขตซึ่งมีผู้อำนวยการเขต เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และ รับผิดชอบการปฏิบัติราชการภายในเขตและมีสภาเขตสภาหนึ่งเป็นหน่วยงานที่ปรึกษาของเขต

โครงสร้างการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

องค์กรสำคัญของกรุงเทพมหานครมีสององค์กร คือ สภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

1. สภากรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครซึ่งมีสภาเป็นองค์กรที่ประชุม เรียกว่า "สภากรุงเทพมหานคร" ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครเป็นผู้เลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สภากรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดังนี้
(www.bangkokcouncil.com-authority.php.htm)

1. เสนอและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบในร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งเป็นการพิจารณางบประมาณทุกหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่ฝ่ายบริหารตั้งมาว่ามีเหตุผลเหมาะสมอย่างไร และจะเพิ่มหรือลดให้เป็นไปตามกระบวนการของการออกข้อบัญญัติ
3. ควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีวิธีการควบคุมได้ 4 ประการ คือ
  - 3.1 โดยการตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการที่ใช้ในการควบคุมได้ทางหนึ่ง
  - 3.2 โดยการเสนอญัตติ เพื่อให้กรุงเทพมหานครดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร หากที่ประชุมสภาเห็นชอบในญัตติของสมาชิกสภา ก็จะส่งญัตติในเรื่องนั้น ๆ ให้ฝ่ายบริหารพิจารณาดำเนินการต่อไป
  - 3.3 โดยการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งจะกระทำได้โดยสมาชิกสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เข้าชื่อเพื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานครได้
  - 3.4 โดยการเป็นกรรมการสภา ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทอันสำคัญของสมาชิกที่จะควบคุมติดตามผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารได้ เพราะคณะกรรมการของสภามีอำนาจกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครได้ แล้วรายงานต่อสภากรุงเทพมหานคร ถ้าสภากรุงเทพมหานครเห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมการฯ ดังกล่าว ประธานสภาก็จะส่งเรื่องให้ฝ่ายบริหารพิจารณาดำเนินการตามมติของสภาต่อไป

4. อำนาจในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในกิจการที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องขอความเห็นชอบจากสภา หรือต้องรายงานให้สภาทราบ
  - 4.1 การดำเนินกิจการนอกเขตกรุงเทพมหานคร
  - 4.2 การทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่นโดยก่อตั้งบริษัท หรือการถือหุ้นในบริษัท รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นที่กรุงเทพมหานครถืออยู่ต้องได้รับความอนุมัติจากสภากรุงเทพมหานคร
  - 4.3 การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น โดยเรียกเก็บค่าบริการซึ่งกรุงเทพมหานครจะดำเนินการได้ โดยการตราเป็นข้อบัญญัติ ซึ่งเท่ากับเป็นการให้ความเห็นชอบของสภาโดยปริยาย หากได้รับความเห็นชอบในร่างข้อบัญญัตินี้ดังกล่าว
  - 4.4 การมอบให้เอกชนดำเนินกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร และเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือค่าตอบแทนที่เกี่ยวข้องแทนกรุงเทพมหานคร หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้กระทำกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นให้เป็นไปตามกฎระเบียบกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
  - 4.5 การยืมเงินสะสมเกินกว่า 10 ล้านบาท และการขอใช้เงินสะสมจ่ายขาด
  - 4.6 การขอขยายเวลาเบิกจ่ายเงินเหลือมปีงบประมาณเกินปีงบประมาณถัดไป
  - 4.7 การก่องหน้ผูกพันงบประมาณข้ามปี (ยกเว้นโครงการซึ่งได้ระบุไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือโครงการที่ใช้เงินยืมสะสม ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากสภากรุงเทพมหานครแล้ว)
  - 4.8 การกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ

4.9 การกู้เงินจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

4.10 รับทราบรายงานการรับจ่ายเงินประจำปีงบประมาณซึ่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว

5. อำนาจในการอนุมัติ

5.1 การอนุมัติข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร

5.2 การอนุมัติให้ขยายเวลาในการพิจารณาของคณะกรรมการที่สภาแต่งตั้งออกไป ในกรณีที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด

6. อำนาจในการวินิจฉัย

6.1 ให้สมาชิกสภาภายนอก เพราะเห็นว่าได้กระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง มติของสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนของสมาชิกทั้งหมดของสภา

6.2 ให้สมาชิกสภาลาประชุมในสมัยประชุมหนึ่งเกินกว่า 3 วัน ที่มีการประชุม

6.3 กรณีมีปัญหาที่ต้องตีความข้อบังคับ ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะวินิจฉัยร่วมกับฝ่ายบริหารในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

2. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการคนหนึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งราษฎรเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยตรงและลับ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะอยู่ในตำแหน่งมีวาระ 4 ปี (ชวงศ์ ฉายะบุตร, 2539 : 229 -232)

อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

1. เร่งกำหนดนโยบายและบริหารราชการของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามกฎหมาย
2. สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของกรุงเทพมหานคร
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
4. บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย
5. วางระเบียบเพื่อปรับปรุงงานของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
6. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร
7. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และกฎหมายอื่น ๆ
8. เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรีแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม ทั้งนี้ เว้นแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ขนาดพื้นที่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 1,568,737 ตารางกิโลเมตร ประชากรจำนวนรวมทั้งสิ้น 3,834,002 คน จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 3,817,456 คน

กรุงเทพมหานครตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335

กรุงเทพมหานครเป็นรูปแบบการปกครองพิเศษ ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 เป็นการจัดรูปการบริหารและการปกครองที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองและการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ฐานะของกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัด ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515
2. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี และคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ในช่วงแรกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐมนตรี คือ

1. นายชำนาญ ยุวบูรณ์ (1 มกราคม 2516 – 22 ตุลาคม 2516)
2. นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล (1 พฤศจิกายน 2516 – 4 มิถุนายน 2517)
3. นายศิริ สันตะบุตร (5 มิถุนายน 2517 – 13 มีนาคม 2518)

กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518

การปกครองและการบริหารกรุงเทพมหานครตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้ดำเนินไปเพียง 2 ปีเศษ หลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อ พ.ศ. 2516 สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่ ได้มีการเสนอแก้ไขการปกครองกรุงเทพมหานครให้เป็นการปกครองตนเองของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภา 3 ฉบับ 2 ฉบับมีหลักการคล้ายคลึงกัน คือ ให้มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชน นอกจากนี้ ยังจะเป็นการสอดคล้องกับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ที่กำหนดให้ประชาชนเป็นผู้เลือกผู้บริหารท้องถิ่นเอง ส่วนฉบับที่ 3 ให้กรุงเทพมหานครกลับคืนสู่สภาพเดิมเป็นเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี ในที่สุดสภานิติบัญญัติจึงลงมติให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 และให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ฉบับนี้ได้กำหนดฐานะและรูปแบบปกครองการบริหารของกรุงเทพมหานครแตกต่างไปจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 หลายประการ กล่าวคือ

1. ฐานะของกรุงเทพมหานคร กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง กรุงเทพมหานครจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เพราะมาตรา 72 และ 73 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดไว้ให้ทบวงการเมือง ได้แก่ กระทรวงและกรมในรัฐบาลเทศบาลปกครองท้องถิ่นและประชาบาลทั้งหลาย ย่อมมีฐานะเป็นนิติบุคคล (ประชาบาลทั้งหลาย หมายถึง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นทุกรูป)
2. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายฉบับใหม่นี้ องค์การบริหารประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนหนึ่ง และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 4 คน เป็นผู้ช่วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในการบริหารงานของกรุงเทพมหานครตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย และกำหนดให้มีปลัดกรุงเทพมหานครคนหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และตามคำสั่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการการเมือง ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยการสมัครและทำการเลือกตั้งเป็นคณะอยู่ในตำแหน่ง คราวละ 4 ปี

คำสั่งของนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 21 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

รูปแบบการปกครองของกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งกำหนดให้ประชาชนเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินไปเพียง 1 ปี 6 เดือน กับอีก 19 วัน นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งลงวันที่ 29 เมษายน 2520 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนพ้นจากตำแหน่ง และให้ยุบสภากรุงเทพมหานครด้วย โดยกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควร เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518

1. นายสาย หุตะเจริญ (29 เมษายน 2518 – 9 สิงหาคม 2518)
2. นายธรรมนูญ เทียนเงิน (10 สิงหาคม 2518 – 29 เมษายน 2520) เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนแรกที่มาจากการเลือกตั้งในปี 2518 จากนั้นกลับมาแต่งตั้งต่อ คือ
3. นายชลอ ธรรมศิริ (29 เมษายน 2520 – 14 พฤษภาคม 2522)
4. นายเชาวน์วัศ สูดลภา (24 กรกฎาคม 2522 – 16 เมษายน 2524)
5. พลเรือเอก เทียม มกรานนท์ (28 เมษายน 2524 – 1 พฤศจิกายน 2527)
6. นายอาษา เมฆสวรรค์ (6 พฤศจิกายน 2527 – 13 พฤศจิกายน 2528)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2518 ผู้สมัครได้คะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	เลขหมายประจำคณะ	ได้คะแนน
1	นายธรรมบุญ เทียนเงิน	1	99,247
	เรือเอกโอบาส ธรรมวานิช		
	นายมงคล สิมะโรจน์		
	นายจากรุตม์ จารุประกร		
	พ.ต.ต.ประสงค์ มัชฌิมานนท์		
2	นายอาทิตย์ อุไรรัตน์	5	91,678
	นายประสาน ต่างใจ		
	นาวาตรีสุชน บรรจงจิตร		
	นายสืบแสง พรหมบุญ		
	นายบุญยง นิโครธานนท์		
3	นายชมพู่ อรรถจินดา	3	39,440
	นายสุจินต์ ประกอบผล		
	นายโอฬาริก พัยคฆาภรณ์		
	นายเจิม ภูมิจิตร		
	นายลิขิต หงส์ลาดารมภ์		
4	นายเทียมบุญ ทินนบุตรา	2	17,625
	นายวีสันต์ เลียงชเยศ		
	นายชาติเชื้อ กรรณสูต		
	นายสุจิตต์ สุนทรพิมล		
	นายอุระอำรุง สุนทรวร		
5	นายไถง สุวรรณทัต	4	5,444
	นายไสสดี รักกุศล		
	พ.ต.ท.ม.ร.ว.ดิลกลาภ ทวีวงศ์		
	นายแถม นุชเจริญ		
	นายอัสนีย์ สุวรรณทัต		

ที่มา : เอกสารผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กองปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

การบริหารและการปกครองของกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และคำสั่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2520 โดยอาศัยอำนาจตามตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ได้สิ้นสุดลง เมื่อได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ประกาศ ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2528

ในส่วนของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญ ๆ จากเดิมบางประการ ได้แก่ การกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเพียงคนเดียว และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะไปแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอีก 4 คน ซึ่งแต่เดิมให้มีการเลือกตั้งเป็นคณะ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีเอกภาพในการบริหารเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว จนต้องมีคำสั่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2520 ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนพ้นจากตำแหน่ง

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เป็นการกลับมาเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 2 ได้แก่

1. พลตรี จำลอง ศรีเมือง (14 พฤศจิกายน 2528 – 14 พฤศจิกายน 2532) และ (7 มกราคม 2533 – 22 มกราคม 2535)
2. ร้อยเอก กฤษฏา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา (19 เมษายน 2535 – 18 เมษายน 2539)
3. นายพิจิตต รัตตกุล (2 มิถุนายน 2539 – 1 มิถุนายน 2543)
4. นายสมัคร สุขนทรเวช (23 กรกฎาคม 2543 – ปัจจุบัน)

ตารางที่ 3 แสดงผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 ผู้สมัครได้คะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	เลขหมายประจำตัว	ได้คะแนน
1	พล.ต.จำลอง ศรีเมือง	8	480,233
2	นายชนะ รุ่งแสง	4	241,001
3	พล.ต.ต.ม.ร.ว.เจตจันทร์ ประวิตร	7	140,190
4	นายมงคล สิมะโรจน์	3	63,557
5	นายชิงชัย ต่อประดิษฐ์	5	12,042
6	นายอดิศร อีสี่	1	4,776
7	นายสมิตร สมิตินันท์	2	3,706
8	นายอนันต์ ภัคดีประไพ	6	2,024
9	พ.ต.อ.(พิเศษ) เขียน รัตนสุวรรณ	9	1,890
10	นางสุนารี สันติธรรักษ์	10	1,276

ที่มา : เอกสารผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กองปกครองและทะเบียน
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 แสดงผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2533 ผู้สมัครได้คะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	เลขหมายประจำตัว	ได้คะแนน
1	พล.ต.จำลอง ศรีเมือง	5	703,671
2	นายเดโช สนวนานนท์	6	283,777
3	นายประวิทย์ รุจิรวงศ์	2	60,947
4	นายนิยม ปุราคำ	4	25,729
5	นายวรวิชัย โชคชนะ	1	13,143
6	นายดำรงห์ รินวงษ์	3	7,921
7	ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	9	5,280
8	นายสมิตร สมิตินันท์	7	3,736
9	พ.ต.ต.อนันต์ เสนาจันทร์	16	1,411
10	นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร	8	843
11	นายนคร วารณา	15	483
12	นายประมูล แสนสุภา	12	361
13	นายไอศูรย์ มั่นรักเรียน	14	299
14	นายเสวก จามรจันทร์	11	251
15	นายประสาน ภู่อ้น	10	248
16	นายฉัตรชัย จรุงเกียรติ	13	189

ที่มา : เอกสารผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กองปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 แสดงผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2535 ผู้สมัครได้คะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	เลขหมายประจำตัว	ได้คะแนน
1	นายกฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา	9	363,668
2	นายพิจิตต รัตตกุล	3	305,740
3	พลอากาศเอกสมมต สุนทรเวช	10	70,058
4	นายมติ ตั้งพานิช	15	3,685
5	นายบุญเทียม เขมาภิรัตน์	4	2,943
6	นายสมิตร สมิตินันท์	7	1,138
7	นายประทีป เสี่ยงหวาน	2	1,133
8	นายบุญญสิริ สอนชัด	8	1,133
9	นายชูชาติ มีสัตย์	11	799
10	นายวรัญชัย โชคชนะ	1	734
11	คุณหญิงกนก สามเสน วิล	17	717
12	นายถวิล วิสุทธจินดา	5	607
13	นายอุทิศ สดุดี	19	465
14	นายไอศูรย์ มั่นรักเรียน	6	295
15	นายไพบุลย์ จันทรมงคล	16	275
16	นายประสาน ภูปิ่น	14	170
17	นายแดน เวลาดี	18	156
18	นายผนีก ธีณรส	13	151
19	นายโพธิแก้ว หอธรรมรัตน์	12	116

ที่มา : เอกสารผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กองปกครองและทะเบียน
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6 แสดงผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2539 ผู้สมัครได้คะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	เลขหมายประจำตัว	ได้คะแนน
1	นายพิจิตต์ รัตตกุล	5	768,994
2	พล.ต.จำลอง ศรีเมือง	4	514,401
3	ศ.ร.อ.กฤษฏา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา	6	244,002
4	นายอากร สุนตระกุล	2	20,985
5	นายวีรยุทธ์ ไชคชนะ	3	1,011
6	นายสมิตร สมิทินันท์	11	616
7	นายดำริห์ รินวงษ์	1	581
8	พ.ต.ท.สุธี สุทธิศิริวัฒนนะ	9	522
9	นายบุญญสิริฐ สอนซ์ด	7	504
10	พ.ต.อ.กำพล ยุทธสารประสิทธิ์	13	390
11	นางสาวรัก พจนะไพบูลย์	17	295
12	นายมานิตย์ มาทวิมล	29	280
13	ส.อ.สุวัจน์ ดาราฤกษ์	24	224
14	นายฉัฐชัย เตียงพาณิชย์	25	207
15	นายศุภชัย สิทธิเลิศประสิทธิ์	15	176
16	พ.ต.ต.สุชุม พันธุ์เพ็ง	16	148
17	นายวารินทร์ สิ้นสูงสุด	8	144
18	นายสถิต พุทธจักรวาล	14	134
19	นายธีเกียรติ ไม้ไทย	12	133
20	นายเทอดชน ถนอมวงศ์	10	101
21	นายบุญช่วย วัฒนวงศ์	20	96
22	ม.ร.ว.นิตยจักร จักรพันธุ์	28	87
23	นายณัฐวิกรม สิริอุไรกุล	21	66
24	นายศิลป์ วรรณปกรณ์	26	65
25	นายสุชาติ เกิดผล	18	64
26	นายชูศักดิ์ วรรตตกุล	19	59
27	นายไอศูรย์ มั่นรักเรียน	27	57

28	นายสอ	เชื้อโพธิ์หัก	23	51
29	นายพินิจ	สกุลพราหมณ์	22	40

ที่มา : เอกสารผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กองปกครองและทะเบียน
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 7 แสดงผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2543 ผู้สมัครได้คะแนนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	เลขหมายประจำตัว	ได้คะแนน
1	นายสมัคร สุนทรเวช	7	1,016,096
2	นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์	5	521,184
3	นายธวัชชัย สัจจกุล	13	247,650
4	พันเอกวินัย สมพงษ์	2	145,641
5	คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช	4	132,608
6	นางปวีณา หงสกุล	3	116,750
7	นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร	14	13,659
8	พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร์	10	10,321
9	นางสาวจิตติพร อภิบาลภูวนารถ	6	2,278
10	นายมณฑลชาติสุวรรณ	1	2,008
11	พันตำรวจโทกานต์ เทียนแก้ว	8	1,613
12	นายสมิตร สมิตินันท์	17	1,312
13	นายดำริห์ รินวงษ์	9	1,174
14	นายชัยพร ประเสริฐเวศยากร	12	916
15	นายทองพล สุวรรณภูมิ	23	677

ที่มา : เอกสารผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กองปกครองและทะเบียน
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2543 ยังคงใช้กฎหมายการเลือกตั้งฉบับเดิม
เหมือนกับการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งทั้ง
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร